

Hyvä paimenkoiran ohjaaja on reilu ja osaa lukea eläimiä

Teksti, haastattelut: Sanna-Mari Lohva

Hyvä ohjaaja tekee yhteistyötä niin koiran kuin paimennettavien kanssa. Jennina Kilponen häkittää Torrien kanssa Juvalla.

KUVA HELI AHONEN

Kysymykseen, millainen on hyvä paimenkoiran ohjaaja, vastasi 37 satunnaisesti valittua SPKY:n jäsentä. Päällimmäiseksi vastauksista nousi kaksi seikkaa. Eniten vastauksissa painotettiin, että hyvä ohjaaja on reilu sekä koiralle että paimennettaville eläimille. ”Voidakseen olla koiran ohjaaja, ei tarvitse olla välttämättä hyvä ja tullakseen hyväksi jokainen kulkee pitkän tien. On muistettava, että eläimet ovat aina ihmisen vastuulla ja työkavereita. Jokainen voi olla jossain määrin armollinen itselleen, mutta vastuu täytyy ymmärtää ja kantaa. Yksi ohjaaja saattaa olla hyvä yhdelle koiralle ja huono toiselle. Siis henkilökemia juttu vaikuttaa, kun ohjaaja ei ole ihan kirkkainta kärkeä”. Ohjaajan on oltava reilu myös itselleen.

Ohjaajana voi kehittyä

Jokaisesta koiraa työssä käyttävästä ei varmasti tule huippuhandleria. Se, että työkoiran omistajasta kehittyisi edes kelpo kuski, olisi kaikille osapuolille reilua. ”Kelpo kuski on hyvä määritelmä. Ei tarvitse kaikkia huippukikkoja osata. Formulakuskit omanaan, mutta suurimmalle osalle riittää, kääntyä, peruuttaa, ajaa eteenpäin, välttää vaaratilanteita”. ”Hyvä ohjaaja osaa muuttaa itsensä koiralle sopivaksi eikä yritä väkisin muuttaa koiraa itselleen sopivaksi. Hyvä ohjaaja on myös reilu niin koiralle, eläimille kuin itselleen.” Reiluudella tarkoitettiin oikeudenmukaisuutta ja koiran tason huomioimista. ”Omasta sössimisestä ei saa suuttua koiralle, eikä koiraa saa viedä tilanteisiin, missä se ei todennäköisesti sel-

viä voittajana. Hyvä ohjaaja vie koiransa vain sellaisille eläimille, joiden kanssa sen tiedetään pärjäävän. Hyvä ohjaaja huolehtii paimentavan koiran sekä paimennettavien eläinten hyvinvoinnista, osaa ennakoida tilanteita ja omaa normaalit moraaliset ja empaattiset kyvyt.” Reiluus on siis myös sitä, että koira on koulutettu tehtäviinsä. ”Koiran hyvä peruskoulutus auttaa siihen, että koira ei kyseenalaista ohjaajaa, jolloin koiralle ei tarvitse huutaa. Eläimet luottavat paremmin parivaljakoon, joka tekee yhteistyötä keskenään, eikä kiistele perusasioista. Ohjaajan tehtävä on auttaa koiraa ja päinvastoin ” Reiluus on myös sitä, että ohjaaja on tehtäviensä tasalla. ”On kouluttanut itsensä kouluttamaan eli tietää mitä tekee.”

Laji tutuksi

Ihan yhtä paljon vastauksissa tuli esiin lajin tuntemus, jotta osaa tulkita oikein koiran sekä paimennettavien eläinten käytöstä. ”Kaikista tärkein asia, mitä pitää osata, on eläintenlukutaito ja pelisilmä eläinten käsittelyssä. Jos koiran käyttö tai ylipäänsä eläinten käsittely on eläimille negatiivinen kokemus, ollaan väärällä alalla. Koiran käyttö eläinten siirrossa ja käsittelyssä pitää olla paimennettaville eläimille positiivien asia ja, jos eläimiä käsitellään väärin ja liian suurella paineella, on riski, että näin toimien hankaloitetaan koiran mahdollisuutta työskennellä oikein. Hullu paljon töitä tekee, viisas pääsee vähemmällä.” Eläinten oikeanlaista käsittelyä korostettiin suuressa osassa vastauksista. ”Hyvä ohjaaja on selkeä ja oikeuden-

mukainen. Ohjaaja kannustaa, tukee ja kehuu koiransa. Pystyy omalla toiminnallaan luomaan koiralle tarpeenmukaisen tunnetilan ja muuttamaan sitä tilanteen mukaan. Hyvä ohjaaja osaa lukea paimennettavan eläinlajin käytöstä ja on kiinnostunut siitä. Ymmärtää tärkeysjärjestyksen: ensin tulee paimennettava eläin, sitten vasta koira. Ei tosinpäin.”

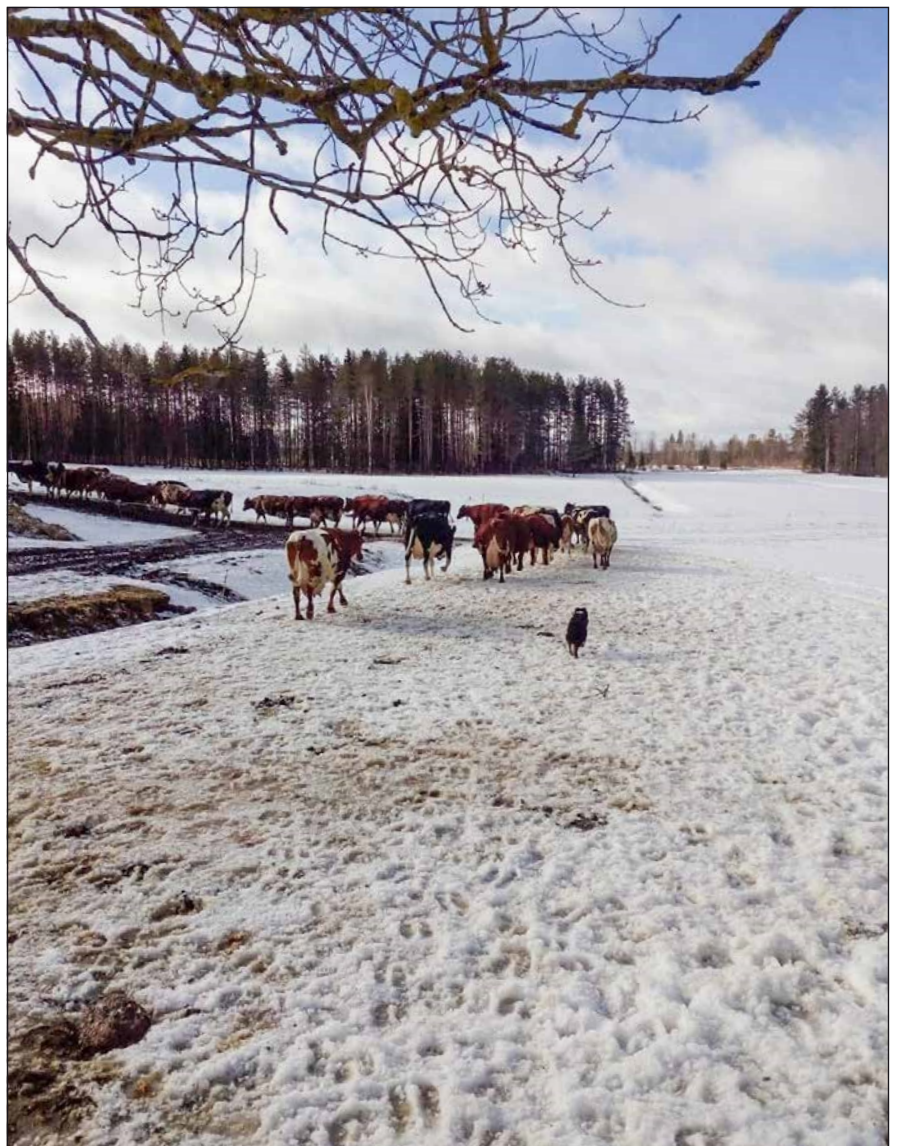
Itsetuntoa etsimässä

Moni vastaaja ei kokenut olevansa hyvä ohjaaja, mutta toivoi joskus sellaiseksi kehittyvänsä. Jotkut vastaajat eivät pitäneet kysymystä ollenkaan helppona, mutta mielenkiintoisena ja hyvänä asiana pohtia. Jäsenistö mainitsi vastauksissaan myös seuraavia seikkoja; ”Hyvä ohjaaja on semmoinen zeniläinen munkki.” Tämä koiran ohjaaja kertoi hänellä olevan erittäin herkän koiran, joka ahdistuu kovin helposti. ”Vihainen ei kannata olla yhtä ainoatakaan päivää, kun eläinten kanssa touhuaa.” ”Semmoinen, että osaa katsoa peiliin ja pyytää apua, kun ei itse osaa.” Myös seuraavat seikat toistuivat miltei kaikissa vastauksissa: johdonmukainen, rauhallinen, ennakoiva, selkeä, looginen, kärsivällinen, määrätietoinen ja pitkäjänteinen. Hyvä ohjaaja huomaa, jos koira on väsynyt tai sairas, on koiransa työpari niin hyvinä kuin huonoina hetkinä, tunnistaa ja hyväksyy koiransa heikkoudet ja vahvuudet, hallitsee kehon kielen ja on innokas jatkuvasti oppimaan.

Eläinten kouluttajan mietteitä

Samoilla linjoilla jäsenistön kanssa on ELL Anna-Mari Olbricht. Hänellä on miltei 20 vuoden kokemus tuotantoeläinlääkärin työstä. Anna-Marilla on Eläinten kouluttajan ammattitutkinto, pääeläimenä nautaa. Tuotantoeläinlääkärin työnsä lisäksi, hän kouluttaa eläinten kouluttajia YSAO:ssa. Olbricht on harrastanut eri koiralajeja eri rotujen kanssa 30 vuotta. Nykyisten bordercolliiden kanssa hän on osallistunut myös SPKYN paimennuskilpailuun ja suorittanut Pes koiran kanssa SPKYN perusradan hyväksytysti.

Minkälaiseksi asiantuntija ajattelee hyvän ohjaajan olevan? Koirasta tuli aikoinaan ihmisen kumppani, koska se hyötyi siitä, että on ihmisen lähellä, jossa sen paikka on. Koira sietää ihmiseltä moneen eläinlajiin verrattuna paljon huonompaa

Pilvi Pouta vie lypsylehmiä rauhallisesti sisään.

KUVA SANNA-MARI LOHVA

kohtelua. Meidän täytyy myös toimia koiran luottamuksen arvoisesti. Emme esimerkiksi saa laittaa koiraa liian vaikeisiin tai vaarallisiin paikkoihin. Koiran perustarpeista on myös huolehdittava, koska ne ovat meidän vastuullamme. Hyvä ohjaaja tuntee eläinlajin, niin koiran kuin paimennettavankin. Hyvä ohjaaja huomioi myös sen, mitä paimennettaville eläimille tulee koulutetuksi. ”Saaliseläimet ovat nopeita oppijoita ja viheliäisen pitkämuistisia. Koira, ihmisestä puhumattakaan, on selvästi huonompi muistissa. Eläimet, joita olet joskus paimentanut, muistavat sinut todennäköisesti pitkään”, kertoo kokenut kouluttaja. Anna-Mari kertoi tästä esimerkiksi. Nautaa, jota oli koulutettu 15 minuuttia, kaksi vuotta aiemmin, muisti kokeiltaessa heti tehtävän täsmällisesti. Moniko meistä pystyy samaan kuin tuo nautaa?

Hyvä ohjaaja ymmärtää eläinten kouluttamisen kulmakivet, eikä lähde käyttämään erilaisia kikkoja ilman pohdintaa, mihin ne perustuvat. Pitää tiedostaa, halutaanko lisätä vai vähentää tiettyä käytöstä eli vahvistetaanko sitä vai rangaistaanko siitä. Hyvä ohjaaja ymmärtää, mitä on operantti koulutus ja käyttää kaikkia siihen liittyvää neljää osa-aluetta, loogisesti eläinten kannalta ajateltuna. Positiivinen vahviste tarkoittaa sitä, että lisätään jotain, jota eläin haluaa. Ajatellaan vaikka jo paimennukseen syttynyttä nuorta koiraa. Esimerkiksi palkaksi halutulla tavalla tehdystä toiminnasta, koira saa hetken kuljettaa eläimiä. Negatiivinen vahviste taas tarkoittaa sitä, että poistetaan koiran mielestä epämiellyttävä asia, vaikka esimerkiksi paine. Positiivisessa rankai-